

3. ЦДІАЛ України. – Ф. 401. – Оп. 1. – Спр. 48. – Арк. 74 – 76.
4. Архів ІІМК. – Ф. 1. – Оп. 1, 189. – Спр. 32. – Арк. 50 –55 зв.
5. НА ІА НАНУ, ф. 63, спр. 150. (Фабрициус И. В. 1951. Археологическая карта Причерноморья Украинской ССР. Рукопись. – С. 6).
6. Технічна освіта на Кіровоградщині: історичний нарис. (Наук. ред. – Орлик В.М.) – Кіровоград. «Імекс-ЛТД». 2009. – 240 с.
7. Систематический свод постановлений Елисаветградского уездного земского собрания за 1865-1895 годы. Составил Е. И. Борисов. - Елисаветград, 1895. – С.693.
8. Тупчієнко М.П. Музеезнавчі аспекти археологічної спадщини В.М. Ястребова. // Український музей при навчальному закладі: історія і сучасність. Матеріали науково-методичної конференції. Кіровоград. Вид-во КОП. ім. В. Сухомлинського. 2008 р. – С. 109-118.
9. Ястребов В. Дані про археологічну колекцію при Єлисаветградському земському реальному училищі. // Єлисавет. - 1992. - 30 вересня. - С. 1
10. Ястребов В. Н. Опыт топографического обозрения древностей Херсонской губернии. – Одесса, 1894. – С. 15-16.
11. Ястребов В. Н. Лядинский и Томниковский могильники. Материалы по истории России, издаваемые императорскою археологическою комиссией. – СПб., 1893. – С. 54.

Олена Орлик (Київ-Кропивницький, Україна)

ЛИТИ МОНЕТИ ОЛЬВІЇ З ДЕМЕТРОЮ

CAST COINS OF OLBIA WITH DEMETER

Деметра, як богиня родючості, хліборобства і шлюбу завжди займала чільне місце в міфологічних уявленнях античних греків. Їй належить широке коло аспектів поклоніння. Так, вона асоціювалася образом матері-землі, відповідала за урожай та родючість, законодавство, за створення сім'ї та підтримання затишку у ній, а також через зв'язок із Персефоною символічно відображався коло обіг життя та смерті. Вона зображувалася із такими символами, як колоски та серп, а також кошик із овочами та фруктами. На честь Деметри влаштовувалися свята – Тесмофорії та Елевсінські містерії.

Культ Деметри набув широкого поширення в Північно-Західному Причорномор'ї. Так, за Каришковським: «Из других ольвийских культов, засвидетельствованных данными нумизматики, особое место в жизни ольвиополитов занимал культ Деметры существовавший, согласно поздним античным авторам даже в Милете...Многочисленные и частые находки культовых терракот показывают, впрочем, что Деметра занимала в пантеоне ольвиополитов одно из ведущих мест» (Карышковский, 2003, с. 92). Ця пошана знайшла своє відображення і у повсякденному житті давньогрецької апойкії Ольвії, зокрема у різних типах та номіналах монет.

Вперше образ Деметри в Ольвійській монетній справі було використано у литих ольвійських монетах великого номіналу. Які зазвичай визначаються в літературі, як тетроболи(Рис. 1).

Рис.1

На аверсі цих монет міститься: зображення Деметри в фас, її волосся укладене в зачіску із якої вибиваються локони, на шії 2 ряди намиста, іноді, є сережки. На реверсі – орел з розкритими крилами над дельфіном, інколи, під дельфіном можемо побачити колос. Монети мають написи «НІВЛО» та «ОЛВІН» (ретроградний та звичайний), також можемо спостерігати написи – ІУ, Δ, Ε, ΣΦ та Β, під зображенням дельфіна, дуже рідко, бачимо зображення лука. Також спостерігаємо різні зміни позиції дельфіна та орла - вліво та вправо. Вага монет складає від 80 - 134 грам. Щодо трактування написів, можемо звернутися до Карышковського: «ОЛВІН на крупных ассах с изображением Деметры и городской эмблемой на обороте самая поздняя разновидность этих монет имеет указанную надпись в ретроградном начертании...Все эти формы надписи приходится считать скорее именем города в именительном падеже, чем сокращением этикона» (Карышковский, 2003, с. 126).

Отже, ми розглянули лише тетроболи, і знайшли значну кількість різних варіацій, що вказує на значний масштаб емісій даного типу монет із Деметрою. Вже у пізніші періоди уже карбованими були мідні, а також срібні та золоті монети із зображенням Деметри. Таким чином можемо стверджувати що в 1 пол. IV ст. до н. е. образ Деметри здобув значне поширення у монетній справі Ольвії.

Література:

1. Буркерт В. (2004): Греческая религия: Архаика и классика/В.Буркерт; Пер. с нем. М. Витковская и В. Витковский. СПб.: Алетейя, 2004.-585 с.
2. Карышковский П. О. (2003) Монетное дело и денежное обращение Ольвии (VI в. до н. э. – IV в. н. э.). Одесса: А. С. Фридман, 2003 г. – 16 + 684 с.
3. Русяева А. С. (1979) Земледельческие культы в Ольвии догетского времени. Киев.172 с.
4. Станиславский И. М. (2003), Античные монеты Северного Причерноморья VI–I вв. до н. э. Москва: Наука, С. 2003-241.
5. Піворович В.Б.(2009). Монети і скарби півдня України. Херсон.182 с.
6. Ольвійський ас. URL: <https://violity.com/102211100-ass-olvijskij>